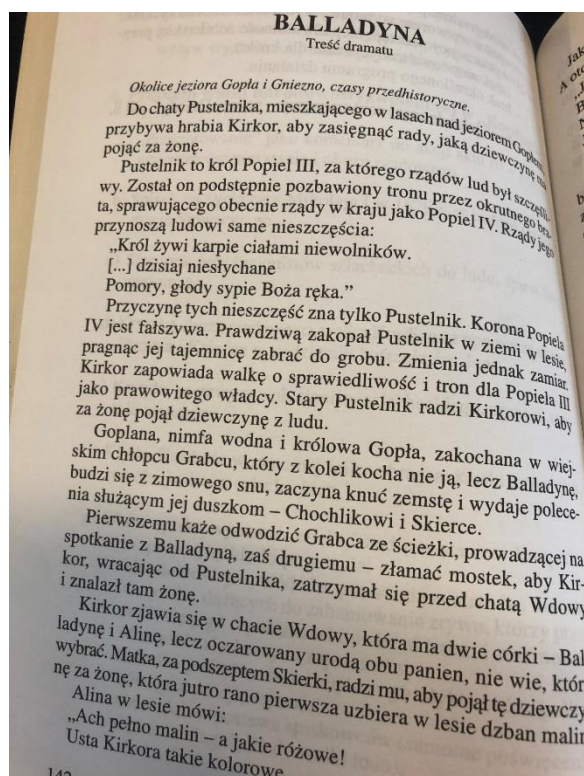

Narodowe czytanie lektury

W tym roku czytamy „Balladynę” Juliusza Słowackiego.

O ponadczasowości tego dzieła z doby romantyzmu napisała
Teresa Nowacka:

Jak te maliny..."

A oto słowa Balladyny:

„Jak mało malin! a jakie czerwone,
By krew... Jak mało – w którą pójde stronę?

Nie wiem... A niebo jakie zapalone

Jak krew... Czemu ty, słońce, wschodzisz krwawo?
Noc wolę ciemną niż taki poranek...”

Balladyna, która niewiele owoców zebrała, zabija siostrę i zabiera jej dzbanek pełen malin. Świadkiem zbrodni jest Grabiec, zamieniony nad ranem przez Goplanę w wierzbę. Na czole zabójcy zostaje plama krwi, a ciało zamordowanej znajduje Filon, sentymentalny pasterz, zakochany w niej, który całuje usta martwej dziewczyny.

Balladyna wraca z malinami do domu i oznajmia matce i Kirkorowi, że Alina uciekła z jakimś obdartym młokosem, który chodził za nią wszędzie.

Balladyna wychodzi za Kirkora. Jej rodzinna chata zostaje spalona. Po ślubie Kirkor wyjeżdża na wyprawę wojenną, aby przywrócić tron Popielowi III. Żona jego zostaje sama w zamku i coraz bardziej zrywa ze swoim otoczeniem. Każe odprawić od bram zamku znajomych ze wsi, którzy przyszli ją odwiedzić, matkę swoją nazywa mamką przed Kostryńem, niemieckim dowódcą straży i nie puszcza również za próg Grabca, który już odzyskał swoją postać.

Kirkor za radą Pustelnika posyła żonie zapieczętowaną skrzynię z nakazem, aby jej nie otwierała, chcąc wystawić na próbę jej lojalność.

Balladyna udaje się do Pustelnika i prosi go o wyleczenie nie gojącej się rany na czole. Gdy ten oznajmia jej, że mogłaby to zrobić tylko przebudzona ze śmiertelnego snu Alina, wówczas Balladyna ucieka.

Goplana, chcąc zdobyć serce Grabca, zamienia go w króla dzwonkowego i wkłada mu na głowę koronę Lecha, znalezioną rzekomo w lesie przez jej służki. Grabiec jako król odjeżdża na ucztę do zamku Kirkora w towarzystwie Skierki i Chochlika.

Tajemnicę Balladyny zna Kostryń, ponieważ podsłuchał jej rozmowę z Pustelnikiem, czym ona jest przerażona.

Do zamku przybywa Gralon, posłaniec z zapieczętowaną skrzynką od Kirkora. Kostryn sugeruje, że może on coś wiedzieć o śmieci Aliny i rzuca się na niego z mieczem. Wówczas Balladyna zachodzi z tyłu i przebija Gralona mieczem, zadając mu cios w plecy.

W czasie uczty na zamku wdziera się na salę w łachmanach głodna i spragniona Wdowa, rozżalona, że córka o niej zapomniała. Ta wypiera się matki i każe ją wyrzucić za bramę, chociaż na dworze szaleje burza z piorunami.

Goniec przynosi wiadomość o zwycięstwie Kirkora nad Popielem IV i o tym, że lud chce ogłosić królem zwycięzcę, ale ten odpowiada, że zostanie nim właściciel korony Lecha.

Balladyna mdleje, ponieważ zobaczyła ducha Aliny.

Kirkor oznajmia Pustelnikowi, że wyrusza do Gniezna, by ogłosić, że ten, kto pojawi się z prawdziwą koroną Lecha, zostanie królem. Następnie do Pustelnika przychodzi oślepiąca przez piorun Wdowa, która próbowała się nawet powiesić na sośnie, lecz gałąź się złamała. Starzec postanawia, że gdy odzyska tron, ukarze jej wyrodną córkę.

Ponieważ koronę Popielów ma Grabiec, Balladyna zabija go nocą, by ją zdobyć.

Na taki sam pomysł wpadł Kostryn, ale ona go ubiegła. Spotykają się oboje, gdy Balladyna już wraca z sypialnego pokoju Grabca po dokonaniu morderstwa. Ponieważ zapomniała zabrać ze sobą koronę, wraca po nią, ale nie może jej odnaleźć w ciemności. Odnajduje ją Kostryn.

Kirkor grozi zemstą każdemu, kto pojawi się z koroną, wie, że została ona skradziona. Zbrodnicza para rozpoczyna przygotowania do wojny z nim. Balladyna mówi do Kostryna:

„Skończ także ze Starcem, [tj. Pustelnikiem]

Co mieszka w celi – a nas tylko dwoje

Będzie wiedziało.”

Goplana natomiast, przerażona skutkami swoich czynów, opuszcza nadgoplańską krainę, odlatując na północ wraz z żurawiami.

Pod murami Gniezna Kirkor przygotowuje żołnierzy do walki. Goniec, jeden z trzech ludzi wysłanych po Pustelnika, przynosi wiadomość, że znaleziono go powieszonoego przed chatą przez nieznaną sprawców.

Balladyna i Kostryn
przekupując część
Ten wprowadza

Balladyna, niosąc

Balladyna (nóż z

Kostryna w razie pr

stwo w razie pr

Prawo nakazu

zbrodniarzami

Lekarz zam

wydania wyrok

tajemniczego

córkę, ale dow

matki grozi k

poddaniu jej t

Za każdą z

trzykrotnie d

samym wyro

1. Czas i r

Czasy pr

- „Bal
- kieg
- szej
- akcj
- lego
- pó
- spr
- pa
- fe
- sz
- ca

ana skrzynia
ec o śmierci
na zachodzi
cy.
chmanach
apomniła.
hociaż na

ad Popie-
e, ale ten

by ogło-
zostanie
zez pio-
ie, lecz
ukarze

oija go

opoty-
Grab-
ac ze
ości.

e, że
wa-

u-
ni.
ci.
si
z

Balladyna i Kostryn wyruszają do walki przeciwko Kirkorowi, przekupując część jego żołnierzy. Kirkor ginie z rąk Kostryna.

Ten wprowadza do zamku gnieźnieńskiego posłów z poddanej stolicy, niosących chleb i sól, którzy witają ich jako władców.

Balladyna kraje chleb zatrutym z jednej strony nożem i truje Kostryna (nóż zatrąła wcześniej, mając zamiar popełnić samobójstwo w razie przegranej).

Prawo nakazuje, aby nowy król przed koronacją odprawił sądy nad zbrodniarzami w kraju. Przed królową stają kolejno oskarżyciele.

Lekarz zamkowy oznajmia, że Kostryn został otruty i żąda wydania wyroku na nieznanego przestępcę. Filon prosi o ukaranie tajemniczego mordercy Aliny. Wdowa skarży się na wyrodną córkę, ale dowiedziawszy się, że według prawa za wypędzenie matki grozi kara śmierci, nie ujawnia imienia córki, nawet po poddaniu jej torturom. Umiera bez słowa.

Za każdą zbrodnię prawa nakazują wyrok śmierci. Balladyna trzykrotnie decyduje, że winny zasłużył na śmierć, wydając tym samym wyrok na siebie. Ginie rażona piorunem.

Problematyka „Balladyny” J. Słowackiego

1. Czas i miejsce akcji utworu

Czasy przedhistoryczne nad jeziorem Gopłem

- „Balladyna” – jeden z najpiękniejszych utworów Słowackiego i równocześnie jeden z najpiękniejszych utworów naszej literatury - to udratyzowana baśń polityczna,
- akcja – nad jeziorem Gopłem w czasach przedhistorycznych, legendarnych, z wprowadzonymi przez poetę elementami późniejszych epok, tzw. anachronizmami (tzn. szczegółami sprzecznymi z epoką, w której akcja się rozgrywa),
- państwo Lechitów – krajem chrześcijańskim, z ustrojem feudalnym, a w nim – despotyczny król, szlachta, mieszczaństwo, uciśniony lud (który marzy o dobrych władcach), miasta z burmistrzami, murowane zamki rycerskie

z wieżami i krużgankami, złote karoce, rycerze w zbrojach ze skrzydłami u ramion jak husarze polscy; postać Filona, sentymentalnego pasterza, została wyjęta z sielanek XVIII-wiecznych,

- pomieszał poeta różne epoki i fakty tak, jak w tęczowej baśni ludowej; połączył szczegóły, zaczerpnięte z legend i zapisów kronikarskich o czasach przedhistorycznych, ze sprawami aktualnymi, bez troski o prawdopodobieństwo podanych faktów,
- wykorzystał przy pisaniu utworu legendy i podania o czasach przedhistorycznych oraz motywy pieśni ludowych i ballad romantycznych (Chodźki „Maliny” – motyw zabójstwa siostry, Mickiewicza „Lilie” – zabójczyni męża, „Świtezianka” – nimfa zakochana w człowieku) i wzorował się na dramatach Szekspira.

W XIX wieku wzrosło zainteresowanie pradziejami Słowian i Polski. Poeta, chcąc ukazać problemy swojej epoki, uważał, że lepiej to zrobić, gdy akcję utworu umieści w czasach przedhistorycznych, gdyż będzie miał całkowitą swobodę fantazji.

2. Dwa zasadnicze wątki utworu – polityczny i baśniowy

a) Wątek polityczny – problem władzy, tendencje antyfeudalne

- wątek polityczny w utworze to wypadki związane z dążeniami Popiela III, Balladyny i Kostryna do władzy królewskiej; Kostryn – pomocnik Balladyny, początkowo sługa, potem kochanek i współtowarzysz zbrodni,
- dążenie do władzy to zasadnicza sprawa dramatu, której podporządkowane są wszystkie wątki,
- magiczny przedmiot – złota korona, подарowana kiedyś przed wiekami założycielowi państwa przez jednego z Trzech Króli, ukrywana w głębi lasów nadgoplańskich przez Pustelnika – Popiela III - to symbol narodowej wolności i niepodległości oraz oznaka władzy królewskiej; jej zniknięcie powoduje klęski w całej krainie Lechitów,

- poeta ukazuj
- bicia feudal
- są źródłem z
- przedhistory
- stania listop
- Popiel IV
- mi cara,
- świat ba
- lityczny
- reformy w
- wprowadz
- tków - to
- lestwie P
- mowa tr
- w Europ
- despotyc
- projekt
- tyra na s
- towa by
- b) Wątek b
- baśń –
- ności i
- ne, we
- Gopla
- wróżk
- sknot
- ślub z
- Skier
- śnien
- złc
- owia
- silni
- zasa
- Gop
- sk
- je

w zbrojach
tać Filona,
tek XVIII-

tęczowej
z legend
nych, ze
stwo po-

a o cza-
ch i bal-
ójstwa
zianka”
matach

owian
ważał,
przed-
tazji.

owy
alne
że-
ew-
ga,

rej

ed

i,

a

i

e

- poeta ukazuje państwo Lechitów w okresie klasowego roz-
bicia feudalnego i podkreśla, że to rozbieżności i ucisk feudalny
są źródłem zła,
- przedhistoryczne dzieje Polski - to obraz Polski okresu pow-
stania listopadowego i wydarzeń po powstaniu;
– Popiel IV rządzący despotycznie i Balladyna są portreta-
mi cara,
– świat baśniowy utworu – odzwierciedleniem sporów po-
litycznych na emigracji po powstaniu listopadowym,
- reformy w królestwie natury, o których mówi Grabiec, tj.
wprowadzenie systemu policyjnego i zreformowanie podatk-
ów - to aluzja do cara Mikołaja I i jego posunięć w Kró-
lestwie Polskim po upadku powstania listopadowego,
- mowa tronowa Grabca jest satyrą na monarchie absolutne
w Europie, jak ówczesna Rosja i Francja, rządzone przez
despotycznych władców,
- projekt Grabca dotyczący wprowadzenia paszportów to sa-
tyra na system policyjny we Francji, gdzie ustawa paszpor-
towa była bardzo uciążliwa dla społeczeństwa.

b) Wątek baśniowy

- **baśń** – utwór poetycki o treści fantastycznej, pełnej cudow-
ności i magii, wyrażający wiarę w niepisane prawa moral-
ne, według których zawsze dobro zwycięża zło,
- Goplana - to nimfa wodna, władczyni natury, królowa Gopła,
wróżka ze świata pozaziemskiego przeżywająca ludzką tę-
sknotę do nieśmiertelności, którą zapewnić może jej tylko
ślub z człowiekiem, dlatego kocha Grabca,
- Skierka i Chochlik – służki Goplany, leśne duszki, uciele-
śnienie sił przyrody (Skierka – twórczych, radosnych, Chochlik
– złośliwych, opornych), obdarzone władzą czarnoksiężką,
owiane niezwykłą poetycznością; jako istoty bezcielesne były
silniejsze od człowieka i mogły mu pomagać lub szkodzić.
- zasadniczy wątek baśniowy w utworze stanowi działalność
Goplany i duszków leśnych, a więc:
– skierowanie Kirkora do chaty wdowy i doprowadzenie do
jego małżeństwa z Balladyną (Goplana chce odwieść od

Balladyny Grabca, którego kocha i zatrzymać go dla siebie; idealnym na ukochanego byłby dla niej Filon), – przemienienie Grabca w wierzbę, a później w króla dzwonkowego, stworzonego dzięki czarom, ściśle według wizerunku króla z kart do gry i ofiarowanie mu korony Popiela (czyż nie tylko nie zdobywa jego miłości, ale jeszcze doprowadza go do śmierci z ręki Balladyny; chcąc go uszczęśliwić, przyspiesza jego śmierć),

- według baśni ludowej ukształtowane są niemal wszystkie najważniejsze elementy treściowe utworu; taki baśniowy charakter mają dzieje Balladyny, która dzięki czarom, podobnie jak w baśniach ludowych, wychodzi za Kirkora; ludzkim głosem przemawia do niej piszczałka wierzbową, a podczas uczty pojawia się jej duch Aliny,
- elementy fantastyczne, motywy legendarne (o koronie Popiela) i anachronizmy wprowadzone do dramatu są właśnie typowe dla baśni ludowych,
- na takie baśniowe snucie wątków pozwolił Słowackiemu wybór okresu przedhistorycznego, w którym umieścił akcję utworu – stąd jego nieograniczona swoboda fantazji, gdyż współczesna poecie nauka niewiele jeszcze potrafiła o tych czasach powiedzieć.

3. Dwa światy w dramacie – rzeczywisty i fantastyczny

a) Świat rzeczywisty

- świat rzeczywisty, tj. ludzki, ziemski, realistyczny; jego reprezentanci w utworze: Wdowa, Balladyna, Alina, Kirkor, Pustelnik, Kostryń, Grabiec,

słowa poety z listu do matki o postaciach rzeczywistych:

„...staralem się, aby byli prawdziwymi i aby w sercu mieli nasze serca”,

- osoby rzeczywiste posługują się zwykłym, prostym i bezpośrednim językiem, troszczą się o najbliższe swoje sprawy i dążą na swój sposób do szczęścia,
- poeta ukazuje ich głęboko ludzkie przeżycia, takie jak: miłość, nienawiść, potęgę uczucia macierzyńskiego, żądzę

władzy i zas
i pragnienia.
b) Kontrastowe p
i panów feudal
• lud – prosty, u
władców (Pop
ladyna, która
środowiska w
ją do feudaln
• świat panów
wyzyskując
się w tym
ludu, niena
porzucić t
• podkreśle
a światem
c) Kirkor jak
• obrońca
prawiem
o powró
wania l
• szlache
cjonist
o jego
świadl
• chce
wład
• jest p
go st
ście.
• mar
ku
ws
ze
pr
al

władzy i zaszczytów, dążenia, rozterki, zawody, klęski i pragnienia.

b) **Kontrastowe przedstawienie dwóch środowisk – ludu i panów feudalnych**

- lud – prosty, uczciwy, spokojny, cierpi, jest gnębiony przez władców (Popiel IV jest okrutny); reprezentuje go m.in. Balladyna, która wyróżnia się wśród chłopów i chce się z tego środowiska wyrwać; jej duma i despotyczny charakter kierują ją do feudalnych zamków i na drogę prowadzącą do władzy,
- świat panów feudalnych – zbrodniczy, obłudny, zepsuty, wyzyskujący lud; reprezentuje go Kirkor, który wyróżnia się w tym środowisku szlachetnością i troską o szczęście ludu, nienawidzi zbrodni, które panują w zamkach i chce porzucić ten świat, schodząc w dół, do ludu,
- podkreślenie kontrastu między światem panów feudalnych a światem wiejskim.

c) **Kirkor jako obrońca ludu**

- obrońca ludu i korony Lecha; nie może pogodzić się z bezprawiem panującym na ziemi Lechitów i rozpoczyna walkę o powrót na tron Pustelnika – Popiela III, za którego panowania lud był szczęśliwy,
- szlachetny rycerz poświęcający się dla ojczyzny, rewolucjonista szlachecki, który walczy dla dobra ludu, zabiega o jego szczęście, ale bez ludu, gdyż ten był tylko niemy jego świadkiem,
- chce wywalczyć tron dla Pustelnika, nie dla siebie; sam władzy nie chce, uchyla się od niej,
- jest przekonany, że sam fakt doprowadzenia do pierwotnego stanu państwa, obalonego zdradą, przyniesie ludowi szczęście,
- marzy o cichym, spokojnym życiu w wiejskim ustroniu, u bogu kochającej i szczerzej żony, jako rozmiłowany w urokach żeństwie z prostą dziewczyną; Pustelnik, chcąc go uchronić przed złą żoną, popycha go ku Balladynie (Alina była idealną kandydatką na żonę Kirkora),

- kocha jednocześnie obie siostry i gotów „jednej mężem – drugiej być kochankiem”; krytyka mitu romantycznej miłości,
  - chcąc zrzucić z tronu tyrana i przywrócić panowanie sprawiedliwego króla, otwiera drogę do władzy zbrodniarce,
  - gdyż na tronie zamiast Pustelnika zasiada Balladyna,
  - jego poświęcenie przynosi odwrotne skutki, niż sobie zakładał; rady Pustelnika nie okazały się dla niego dobrymi, wplątały go w walkę zakończoną katastrofą,
  - krytyka (w postaci Kirkora) samotnego, jednostkowego poświęcenia za sprawę narodową; wg poety walka samotna i o to, co minęło, nie może się udać – zwycięstwo Kirkora byłoby powrotem do minionej nieodwracalnie przeszłości; niemożliwym jest też zapewnienie ludowi szczęścia w ustroju feudalnym.
- d) Sprawiedliwość ludowa**
- nie ma zbrodni bez kary, zło zawsze musi być ukarane – ludowe pojęcie sprawiedliwości,
  - piorun – symbol strażnika ładu moralnego, motyw ludowo-baśniowy, narzędzie kary Bożej; zabija Balladynę w chwili, gdy mogła już czuć się bezpieczna i wolna od podejrzeń.
- e) Świat fantastyczny, jego ścisłe powiązanie ze światem rzeczywistym**
- świat fantastyczny w utworze to uroczy, poetyczny świat Goplany i jej służków, rządzący się takimi samymi prawami jak świat rzeczywisty,
  - ścisłe powiązanie świata fantastycznego ze światem rzeczywistym; postacie fantastyczne, zgodnie z romantycznym spojrzeniem na świat, mieszają się w sprawy ludzi i wywierają na nie duży wpływ,
  - Goplana uosobieniem nadnaturalnej siły, wywołującej zamieszanie w świecie ludzkim; płacze ludzkie losy, lecz wszystkie starania obracają się przeciwko jej zamiarom i zamiast szczęścia i radości przynoszą ludziom zbrodnie, cierpienia i śmierć; tajemnicze siły sprawiają, że wszystko dzieje się na opak (elementy parodii) i nie tak, jak ludzie sobie zaplanowali

– świat pozba
zginąć (Pustu
• Goplana, czu
czynienie si
piosenkę i o
sobie ogro
nieba; z tej
dynę; wraz
cały urocz

4. Zbrodnia d wicielka zb

a) Prezentacj

- postawa l
ralnych i
• Balladyn
• Kostryn
sługi, dla
dniczyc
• Grabiec
downy
terze b

b) Zbrodn

- koronę
i prer
• królow
i dlate
samo

c) Ballad

- wyda
stycz
wkr
ilna
ep

– świat pozbawiony jest sensu i ładu, a ludzie dobrzy muszą zginąć (Pustelnik, Kirkor),
• Goplana, czując się winną za ludzkie nieszczęścia, za przyczynienie się do szeregu morderstw, śpiewa pożegnalną piosenkę i opuszcza nadgoplańską krainę, pozostawiając po sobie ogromną, ciemną chmurę, rzuconą na tło pogodnego nieba; z tej właśnie chmury padnie piorun rażący Balladynę; wraz z odlotem Goplany za kluczem żurawi znika cały uroczy, chociaż groźny i zły, fantastyczny świat.

4. Zbrodnia drogą do korony, Balladyna jako przedstawicielka zbrodni

a) Prezentacja postaw bohaterów wobec korony Popielów

- postawa Kirkora i Pustelnika, który był wzorem zasad moralnych i zwolennikiem sojuszu między szlachtą a ludem,
- Balladyna i Pustelnik – droga zbrodni;
- Kostryń – współtowarzysz zbrodni, nie odpowiada mu rola sługi, dlatego pragnie ściślej związać się z Balladyną w zbrodniczych celach,
- Grabiec – król dzwonekowi, przykład uzyskania władzy w cudowny sposób, „z Bożej łaski”; scena utrzymana w charakterze baśni i parodii.

b) Zbrodnia jako droga do tronu w ustroju feudalnym

- koronę w tym świecie zdobywa się tylko krwawą walką i przemocą, drogą zbrodni,
- królowie rządzą „bez woli ludu”, a nawet wbrew tej woli i dlatego każdy następny, po Balladynie, władca będzie tak samo znaczył swe panowanie zbrodniami.

c) Balladyna jako przedstawicielka zbrodni

- wydaje się na początku tylko złą siostrą i leniwą, egoistyczną i psutą przez matkę córką (Alina za nią pracuje), ale wkrótce okazuje się, że jest zazdrosna, przebiegła, uparta, silna, despotyczna, bezwzględna, dumna, groźna, władcza, a następnie opanowana żądzą władzy i ma wygórowane ambicje,

- początkowo pragnie jedynie dobrobytu, a nie władzy i zabija siostrę-rywalkę, by usunąć przeszkodę do wspaniałego małżeństwa z rycerzem, widząc w nim szansę zrobienia własnej kariery,
- charakter jej cechuje jednak zbrodniczość; gdy weszła do lasu zbierać maliny, wszędzie widziała krew, chyba już wówczas na dzień jej duszy, poza jej świadomością, zapadł plan zabójstwa Aliny,
- wychodzi za mąż nie z miłości, lecz z wyrachowania, z chęci społecznego awansu i małżeństwo to poprzedza zbrodnią; jej droga społecznego awansu - to droga zbrodni,
- po dokonaniu morderstwa odczuwa wyrzuty sumienia, dręczy ją niepewność, czy zbrodnia nie zostanie ujawniona, trapią wizje i mary, ludzkim głosem odzywa się do niej piszczalka wierzbowa, a na czole ma nie dającą się usunąć plamę i prosi Pustelnika o pomoc w jej usunięciu, ale nie korzysta z szansy, jaką on proponuje; później postanawia: „Będę żyła, jakby nie było Boga”,
- wypędza z zamku podczas burzy z piorunami swoją matkę, która mówi: „urodziłam z siebie trumnę dla siebie”,
- dalsze zbrodnie są następstwem pierwszej - w celu jej zatajenia zabija Gralona i każe Kostrynowi zgładzić Pustelnika; późniejsze zbrodnie są już wynikiem jej namiętności - żądzy władzy; zabija Grabca, aby zdobyć koronę Popielów, wiedząc, że lud chce ogłosić królem tego, kto ma prawdziwą koronę; w końcu truje Kostryna, aby nie dzielić z nim wspólnie korony; cała jej droga jest obrazem zbrodniczych metod, po trupach pnie się do władzy dla siebie (nie, jak Lady Makbet, dla męża),
- mówi wyraźnie, przy powitaniu jej i Kostryna jako władców, że będzie panować „bez woli ludu”, a Kostryn przed śmiercią ostrzega przed nią naród:
„Zrzućcie ją z tronu – ja pierwszy otwieram
Grobowiec ciemny dla ludzi tysiaca,
Co będą żyli przed nią”,
- w momencie zdobycia władzy pragnie zacząć życie od nowa, każe rozkuć jeńców z pęt, rozdawać codziennie jałmużnę żebrakom, uhonorować zwłoki Kirkora i mówi:

„Przysięgam
Być sprawiedliwym
wydaje się jej,
przed odpowiedzi
nie może sięgnąć
jako królowa
niarzy i wyrzeka
wyrok na siebie
zabija ją pięć
w państwie.
wia wolny
scena sądu
towowanej
realizuje ty
śmierć jej
władcę, k
ilustruje l
zbrodnian

5. Wartości a

- bogactw
stylów i
stość, ja
• posłuże
go pier
czne i
• stosow
Kirkor
• wpro
moru
• przep
• powi
nian
trag
rozl

- „Przysięgam sobie samej w oczach Boga,
Być sprawiedliwą”,
wydaje się jej, co jest tylko złudzeniem, że czuje się bezpieczna przed odpowiedzialnością za wcześniejsze czyny, że prawo nie może sięgnąć władcy, że będzie wyższa „nad sąd ludu”, jako królowa wysłuchuje skarg poddanych, ocenia zbrodniarzy i wymierza karę samej sobie, wydając trzykrotnie wyrok na siebie; gdy po raz trzeci wypowiada słowo „winna”, zabija ją piorun; Balladyna osiągnąwszy najwyższą władzę w państwie, czyni ją narzędziem własnej śmierci i pozostawia wolny tron do dyspozycji narodu,
- scena sądu odbywa się podczas narastającej burzy, przygotowywanej przez porzucającą Gniezno Goplanę, a piorun realizuje tylko wyrok, który Balladyna na siebie wydała,
  - śmierć jej jest ostrzeżeniem, że podobny los spotka każdego władcę, który będzie chciał panować bez woli ludu oraz ilustruje ludowe pojęcie sprawiedliwości, według którego zbrodniarza zawsze musi spotkać zasłużona kara.

5. Wartości artystyczne „Balladyny”

- bogactwo wątków, postaci, scen, zdarzeń, obrazów, nastrojów, stylów i środków poetyckich, ale mimo to wielka przejrzystość, jasność oraz zwarta i zamknięta kompozycja,
- posłużenie się formą dramatu typu szekspirowskiego, łączącego pierwiastki tragiczne i groteskowe oraz sceny realistyczne i fantastyczne,
- stosowanie kontrastowych scen i postaci (Alina - Balladyna, Kirkor - Kostryn, Popiel III - Popiel IV, Filon - Grabiec),
- wprowadzenie do utworu tragizmu, komizmu, liryzmu, humoru, satyry i parodii,
- przepełnienie scen tętniącym życiem przyrody, rola jej motywów, powiązanie motywów przyrody z wyobrażeniami i wierzeniami ludowymi, harmonizujące z baśniowym charakterem tragedii, np. jaskółki zimujące na dnie jeziora czy dzwony rozlegające się o północy w tajemniczych jego głębiach.